

*Фикрет Хидирован пуд лагъай ктаб -
«Мугъманда» я. Ктабда шаирдин алатай
мукъвал йисара, вич мугъманда хъайи шегъеррикай,
хуърерикай ва рикIел аламукъдай чкайрикай
теснифнавай шииррар гъатнава. Ктабда
гъатнавай эсерин тематика асул гъисабдай
мугъманвилиз хас ва мугъ манди вичи къатузвай
тегъердин гъиссе ралди девлетлу я. Гьелбетда,
хайи чилин иервилел, гъавадал, ялдал,
мензереирал, тIебиатдал къару яз кхъенвай
шиирра шаирдин цIигелвилин гъиссерин
шагъидвалзава.*

МУГЪМАНДА

Яргъал, мукъвал рекъер ат1уз,
Къибледин, гъам кефердин,
Мугъманвилиз физва лугъуз,
Экъеч1зава сефердиз.

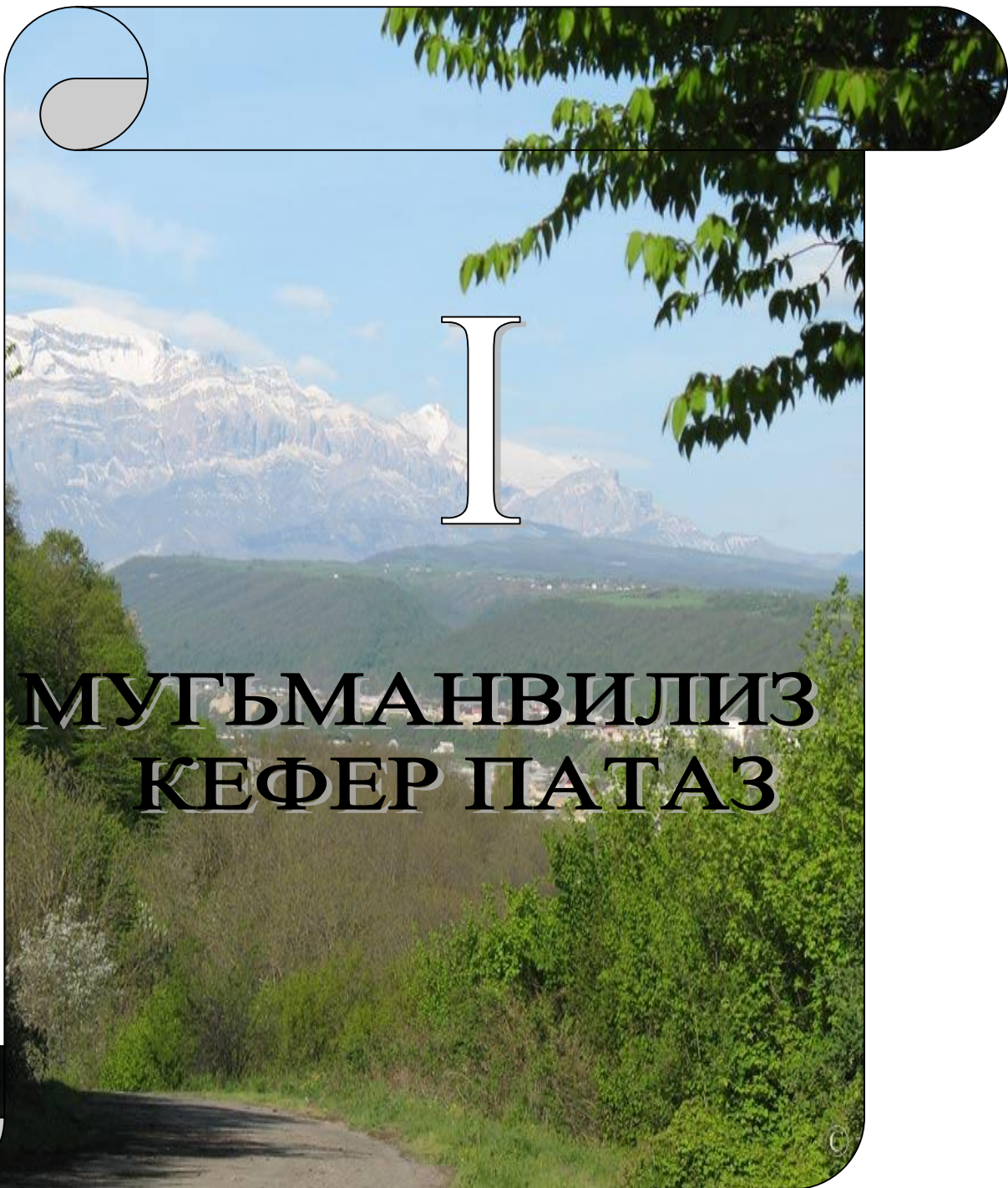
Шегъре рекъин, гъак1ни ракъун
Улакъраваз пайгар тир.
Мензил яргъал, мукъвалди хъун
Талгъуз, хк1ягъиз къулайди.

Теклифнаваз, эвернаваз
Межлисдиз, тушт1а к1вализ,
Ракъурнавай мехъер аваз,
Гъик1 фидач къван вун аниз?!

Багъридални, гъам мукъвадал,
Къил чугваз, хабар къаз гъал,
Алачт1ан хайи накъвадал,
Физва, тегъвиз яргъал къал.

Шаксуз, тийиз гъилле, багъна,
Такъат ама къван чанда,
Ц1игелвилин гисс къат1ана,
Жезва зун ик1 мугъманда.

МУГЪМАНВИЛИЗ
КЕФЕР ПАТАЗ

РЕКЪЕ АВА ЗУН

**Рекъе ава зун мугъмандиз,
Яргъаз физвай сефер я.
Гъазур хъанва хъсандиз,
Физвай падни кефер я.**

**Чка къунва вагъунда,
Къуд кас авай купе я:
Зун, кайвани, гада, свас,
Ва абурув гвай куърпе я.**

**«Баку – Тюмен» - чи поезд.
Чун акъахнай Дербентда.
Чахъ галай хизан жегъил,
Я къван чеб Ленкорандай.**

**Чун физва, хва, свас авай,
Челно Вершин шегъердиз.
Килигиз к1анз, абурув гвай,
Дуланажагъдин тегъердиз.**

**Жегъил хизан лагъайт1а,
Мукъвабуру эверна,
К1валах аваз пайгар са,
Сургутдилай кеферда.**

**Лугъурвал мензил рекъин,
Куъруь ийида суьгъбетри.
Чи суьгъбетни тир къалин,
Алай аям туьгъметиз...**

**Гена Урусат панагъ я,
Члехи, гъвечли уълквейриз.
Ислягъ я, к1валах гзаф я,
Гъар жуьредин пешейрин.**

**Къаткана чун чкайрал,
Суйгъбетрикай хъана къерех.
«Баку – Тюмен» - поезди
Алцумзава вичин рехъ...**

КАЛМЫКРИН ЧУЪЛ

**Поезд физва кефердик,
Зун даклардик вагъундин.
Рекъи къунвай мезрейриз
Килигзава такур хъиз.**

**Калмыкрин чуъллерай т1уз,
Физва поезд, йигин кваз.
На лугъун чуъл я иесуз,
Я хуър, я к1вал, кас такваз.**

**Ара – бир ятах, парах,
Ракъун рекъиз тир мукъвал,
Чкайрал дуъшуъш жезва ,
Галаз чпихъ секуъл к1вал.**

**Тухузва зун хиялри,
Фикир, фагъум къакъатна...
Гъан сад хътин чуъл,- чил акваз,
Къве вил жезва галатна.**

**Машаллагъ, чуъллер патал,
Туш и чилер мишекъат.
Векъи векъ, явшан, къал квай
Мад чуъл жеда бажагъат!**

**Поезд физва кефердик,
Зун даклардик вагъундин,
Калмыкрин чуъллеризни
Килигзава такур хъиз...**

ЗУЛ АТАЙЛА САМАРАДИН ЧИЛЕРАЛ

**Фида лугъуз шумуд йикъар, варцар тир,
Къуьд акъудна, фидай меслят гатфар тир.
Гида мадни дегиш хъанва икърар чи.
Къведа, чан хва, илифда куь к1валерал,
Зул атайла Самарадин чилерал.**

**Анин иер гатфар акун к1ан тир заз,
Даим т1ебиатдал къару инсан яз.
Мад вучда къван, зулу гуда имкан чаз.
Къведа, чан хва, илифда куь к1валерал,
Зул атайла Самарадин чилерал.**

**Мадни хвеша жервал я чи рик1ериз:
Экъеч1да куьн ц1ийи – ц1ийи к1валериз.
Кутада дем, экеч1да зун къуьлерик.
Къведа, чан хва, илифда куь к1валерал,
Зул атайла Самарадин чилерал.**

**Чазни анаг яргъал, къариб ватан я,
Хва, свас авай, хтулни авай макан я,
Лезги чил хъиз, гъанагни заз масан я .
Къведа, чан хва, илифда куь к1валерал,
Зул атайла Самарадин чилерал**

2008

* * *

Самара виляятдиз
Чун пакамахъ агакьна.
Поезд физва са къатда,
Зун даклардик агатна.

Верхин тарар рехъ тирвал
Жергедава, такур заз.
На лугьун гъилив кутурвал
Экъечинава, абур яз.

Аскан къантлар, клунтлари,
Цанвай чилер - дуьзенар,
Гапал – гапал руквари
Зун ийизва гьейранар.

Берекатлу чилер я,
Хуьрер я пун – тан галай,
Шегьерарни иер я,
Виляят твар - ван авай.

Члехи Самара шегьердиз
Агакьайла тир хшун...
Хвешивилин тегьердив
Гуьзетзавай хци чун.

Акъахна хцин машинда,
Физва Челно – Вершиндиз.
Такур чкаяр яшинда,
Кьбулнаваз «гишиндиз»...

ЧЕЛНО – ВЕРШИНА

**Челно вац1у пайнава,
Дуьм – дуьз кьве патал.
Гегьеншдак1аз гьай хьанва,
Аск1ан кьве к1унт1ал.**

**Виляятдин кеферда -
Райондин меркез,
Шегьердин хьтин тегьерда
Я мизан – терез.**

**Ава микрорайонар -
Иер яз къамат.
Гьар жуьре идараяр,
Шегьердиз хьиз хас.**

**Бахчаяр, мектебарни,
Мадни сенятрин,
Аптекаар, больницаяр,
К1вал медениятдин.**

**Стадион, паркар ава
Лайих тегьердин.
Заз вакай ухшар кьвезва
Халис шегьердин.**

**Амма ина кьилинди
Завод я пайгар,
Там к1валахдик ква вични,
Гзаф фяле аваз...**

**Мад гегьенш тир куьчечяр,
Секуьл тир к1валер,**

**Верхин тарар кьерехра, -
Аквазва иер...**

**Урус, татар... лезгияр, -
Гьар жуьре миллет,
Хьсан я алакьаяр,-
Авазва гьуьрмет.**

**Ава килса, гьам миск1ин,
Муьмин инсан физ,
Ибадатзава чпин
Талукь тир диндиз.**

**Лугьурвал, кьилих чирда,
Краалди вичин...
Валай пара рази я
Зун, Челно-Вершин!**

НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫДА АВА ЛЕЗГИЯР

**Виринра ава лезгияр,
Кефердани, кьибледани...
Татар виляятдин шегьер,
Набережные Челныдани.**

**Багъривилин гъисс агудна,
Гъай яз заз ганвай эвердиз,
Мажалдивай вахт къакъудна,
Рекъе гъатна и шегьердиз.**

**Иер шегьер акуна заз,
«КаМАЗдалди» вич тир адлу.
Жуъреба – жуъре, гъуърметлу яз,
Миллетралди вич тир варлу.**

**Кеспийрикни, гъам къуллугърал
Лезгиярни акуна заз.
К1вал – югъ аваз, хъсан яз гъал,
Азад тир вахт дердийрик кваз.**

**Шегьер патал, гъар са карда,
Кутаз ава лайихлу пай.
Гъиссзавач авай хъиз дарда,
Уъмьурни я гуърчег, ац1ай.**

**Стхавилелди, са хизан хъиз,
Яшамиш жез, ава нуфуз.
Архавализ, кумек ийиз,
Мехъер, межлис... санал тухуз.**

**Рази я къисмет- гьалдилай
Аватлани чеб яргъара...
Суракъ къазва ватандикай, -
Ял ширин тир, чилни багъа.**

**Алагъ –салагъ хуъзва даим,
Теклифиз ватанэгълияр...
Кутунва шегъерда кардик
Жемият - т1вар я «Лезгияр».**

**Ина хъайи мугъман йикъар,
Чи багърийрал дамах ийир,
Хъана мадни шад легъзеяр,
Рик1елайни алат тийир.**

**Виринра ава лезгияр,
Кефердани къибледани...
Татар виляятдин шегъер,
Набережные Челныдани...**

2009 Июнь.

НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ

*Къанни ругуд йисуз и шегъерда
яшамши жезвай ва зегъмет ч1угваз
вай зи хуьруьнви, мукъвади Мирзе-
жанов Физулидиз бахшзава.*

**Кама вац1ун кьер лепеда,
Вили церал шагъвар къекъвез.
Къерехдик квай генг тепедал,
Шегъер ала яра эхъвез.**

**Мугъман хъана и шегъердиз,
Ц1инин йисан гатун цик1из.
Акваз шегъердин тегъерни,
Хуш майилар гана рик1из.**

**Теклифнавай мукъвада чаз,
Жув мугъманда авай ч1авуз.
Мензил яргъал тирди такваз,
Рекъе гъатна мажал юкъуз.**

**Рагъданрикди агакъна чун,
Зи хтулдин улакъдаваз...
Касдин генг к1вале хъана зун,
Архайиндиз, суьгбетрик кваз...**

**Пакад юкъуз, сейр патал,
Вичин машин гъазурнат1ан,
Такур шегъер акун патал,
Яхдизни фин къабулна за.**

**Улакъдаваз, гъам яхди физ,
Хейлин вахт къекъвена чун.
Гъич галатун гъиссни тийиз,
Лап геждалди, жедалди хшун...**

**И шегьердин къаматдавай,
Заз акуна чкаяр гуърчег,
Дамахдавай – чахлахдавай,
Жегьил - жаван, агьил, гьелбет.**

**Гзаф михьи, рик1из чими
К1алубдава куъче, майдан...
Геждалд рик1е амукь ийир,
Таъсирдик ква гуъркем адан!**

**Уьмуър, гилан, аямдив сад,
Виликди физ, халкъ медени...
Лап, хиве къан, гьа ихьтин мад,
Шегьер гьалтнач зал гьелени...**

**Кама вац1ун къер лепеда,
Вили церал шагьвар къекъвез.
Къерехдик квай генг тепедал
Шегьер ала, техжер эвез...**

2009 Июнь.

ВЕРХИН ТАР

**Верхин таран тандал лацу
«Костюм» -- ч1улав т1ехверин.
Юрфарални «перем» къацу-
Сурет ала пешерин.**

**Ч1ав я таран, ийир дамах,
Чагъиндавай жегъил хъиз.
Хъуьт1уьн къайи йикъар амач,
Акъуднавай сефилдиз.**

**Гатун, хъуьтуьл, гъавадал кас,
Ихтилатриз шагъвардиз:
Зулу, вичив, гъин саягъ вальс
Къуьлиз тунай авхардив...**

**Шад я верхин, ийиз гафар,
Шагъвардиз тагуз мажал.
Эхирни хъфена шагъвар,
Нисен вядедиз мукъвал...**

**Таран к1аник квай куьсруьдал
Зун ацукънавай ч1авуз,
Зегъемдик, нисеник атай,
Завай хъанач таб хгуз...**

**Сериндик зун, гуьзел таран,
Хиялрик квай ягъиз ял.
Къару хъанваз буйдал адан,
Ийизвай хъиз дерди гъал.**

**Гъакъикъатан, уьмуьр тухуз,
Кефер патан гъавайрал,
Талукъ чили къилихни гуз...
Ни дамахдач и тарал?..**

**Верхин таран тандал лацу
«Костюм», ч1улав т1ехверин.
Юрфарални «перем» къацу, -
Сурет ала пешерин...**

2009 Июнь.

ЗИ САД ЛАГЪАЙ ХТУЛ АЛИБУБАДИЗ

**Гъикъван тади авурт1ани,
Гъар са куъниз вахт ава.
Сабур эхи тавурт1ани,
Чаз виридаз бахт ава.**

**Зи сифте хтул Алибуба,
Зи бубадин т1вар алай,
Хъана вун дидедиз, бала,
Яраз, михъи яралай.**

**Мурад тир им шумуд йисан,
Карагиз, жез вилел зи.
Зи сифте хтул, багъа инсан,
Къе ала вун гъилел зи.**

**Гъеле туш ви къуд варз тамам,
Бубадиз авай къарай зи.
Лугъуз баяд, ийиз макъам,
К1вал къунва сес - «гъарайди».**

**Ийизвай ишара къат1уз, -
Юзунар ви зиринг жез.
Къакъунриз сив, хъуърезва п1уз,
«Къугъунрал» ви хъуъруън къвез.**

**Югъ - къандивай эрели жез,
Бала я куркур хътин.
Секин туш вун патал зи мез,
Аваз гвай чуънгуър хътин.**

**Гъа ик1, таза уьмуьрдин ви,
Алемдиз хъанва илиф.
Гъеле гъинва, ваз, бубади,
Сифте кхъенвай я тесниф.**

2011

ЦИГЕЛВИЛЕДИ АКУР...

*Стхадин хва Фуадан Рамазан
баладиз бахизава.*

**Стхадин хцин Рамазан,
Чаз мугьман яз хтанва.
Урусат хьанва ватан,
Дидедиз гьана хьанва.**

**Къве йис хьанвай я куркур, -
Гьакьван рик1из чими я!
Цигелвиледи акур,
Стхадин хцин ими я.**

**Агатзавач – таниш туш,
Гьикьван лугьун, ша бубадив.
Макьамзава – къвезвач хуш,
Кас хьиз ава зурба тир.**

**Агьагь, бирдан, къужахдиз,
Зверна хьиз, тадиз гьахьна.
Багърид тирди гьиссна хьиз,
Мили хьверни заз бахшна.**

**Танишвални хгана за,
Макьамарни къабулна...
Хьуйтуьл темен гана заз,
Геждалд мет1ел ацукьна.**

**Амма сак1ани зи ч1ал
Гьавурда ам гьатзавач.
Вучда, тахсир туш аял,
Вахт вилик ква, катзавач...**

**Ят1ани зун са карди, -
Мугъман бала хъфида...
Ц1игел лугъур азарди,
Зун мад дарих хъийида...**

**Мадни са кар аян туш,
Стхадин хцин Рамазан,
Хъижедат1а мугъман мус,
Урусат хъанва ватан...**

МУГЪМАН ХЪАНА КЪВЕГЪИЛЕР

**Урусатдиз мугъман хъана къвегъилер:
Садлагъара, гуъркем къизил тир, зулуз.
Къведлагъара, аниз феи зи сефер,
Теклиф аваз, хъанай гуълуьшан гатуз.**

**Зулун, гатун, акур чилин к1алубда,
Т1ебиат хъана, аламукъдай зи рик1ел.
Зи багърири, чи лезгийри къарибда,
Тур межлисни, - гуъруьш хъана, зун ц1игел.**

**Тек – бир дуьшуьш жедай легъзе - лезет хъиз,
Алатзавач зи рик1елай а мугъманвал.
Фад алатна йикъар, ганвай муьгълет хъиз,
Хугудайвал мугъманвилиз имканвал.**

**Зи имканвал рик1е авай умуд я.
Умуд къилиз акъатда зи, ч1алахъ я.
Талгъудайвал атай гъилер шумуд я.
Зун багърийриз, к1анибуриз дамах я.**

ЧЕЛНО ВАЦ1

**Челно вац1, ваз килигиз,
Алакъя хуъзвай муъкъуън
Чахчахдал хур вегъена,
Вахъ галаз я зи луък1уън:**

**Акъвaн секин я хъи вун,
Къацу тав – ранг ква цикни,
Къат1уз тежез ава зун,
Авахъзава гъиникди?**

**Чи дагъларин вац1ар хъиз,
Йигин туш вун, - зарб галай,
Къалу – рагъул ятар физ,
Я шим, я чиргъ, къван галач.**

**Къерехра верхин тарар,
Икрамдик ква чам гана.
Абурун фирягъ хилери,
Серин гузва «къав» хъана.**

**Алук1на либас зулун,
Ви къаматдин аксина
Гъатна, вал сурет ч1угун,
Т1ебиат я бягъсина...**

**Гъайиф, зулуз зун мугъман
Хъанва, зулал я къару...
Чизва, жеда вал гъейран...
Атайла гатфар – хару.**

**Амма секин, милайм
Вац1 яз, и чилиз талукъ,
Авахьда вун мидаим,
Зи фикирра жез амуць.**

АБРАМОВАН КЪАРАСУ

*И къарасу Самара вилаятдин
Челно-Вершина райондин мулку
нал алай тамун гапталда ава.*

Къве верст шегъре рекъелай,
Векъ – къал квай тлулай тлуз
Фейила, ачух чкадал,
Гаптал – там ала, тек – ялгъуз.

Верхин, шамагъаж мегъуьн,
Ва маса тар – тазари
Къунвай, хъсандиз серин,
Там я, клам квай утери.

Кламун вини къиликай,
Секиндиз, ван – сес квачиз,
Чешме хкатиз чиликай,
Авахъзава гъамга хъиз.

Абрамов лугъур касди,
Сифте чешмедин сафа
Чирна, ахпа эцигна
Булах – имарат ада :

Ругуд пиплен паруда, -
Са метрдилай асклан яз,
Гъар пипел стун – гъача,
Парудилай къакъан я.

Гъачайрал ала къуба,
Чешме патал чарасуз...
Имарат хъиз я зурба
Абрамован къарасу.

**За, алгъана, кьве капаш,
Темягъдивди, хъвана яд.
Чи Киригрин Купул цин
Атанай заз т1еам – дад...**

**Улакь авайбуру кьвез,
Гъар юкьуз, тухузва яд.
Абрамоваз суваб жез,
Чешмедин чк1анва ад...**

2009

«САБАНТУЙ»

**Набережные – Челныда заз,
Мукъва – кбилидиз мугъман яз,
Татар елдин суй акуна, -
Къадим адет, хуъзвай багъа,
Сувар - «Сабантуй» акуна.**

**Сувар патал шумуд жуъре,
Чагурна, безекрин къене,
Мярекатрин, майдан, сегъне...
Вижеваз гъазур акуна.
Сувар - «Сабантуй» акуна.**

**Алай милли гинибашар,
Чиг гадаяр, гуърчег рушар,
Тамамриз къуълер, манияр,
Заз халкъдин абур акуна.
Сувар - «Сабантуй» акуна.**

**Чамарардай гегъенш майдан,
Къанниц1уд къван жегъил – жаван,
Гъардав вичин юргъа балк1ан,
Бягъс чугваз, къив – гъуй акуна.
Сувар - «Сабантуй» акуна.**

**Майдандин юкъвал пая –т1вал,
Пишкеш ала паяд кук1вал,
Къачун патал жезвай мукъвал,
Вик1егъ, циц1и буй акуна.
Сувар - «Сабантуй» акуна.**

**Гъасиралла пагъливанар,
Къазва абру къуршах – юкъвар.
Садбуру хкажиз путар,
Гъилин къуват – зур акуна.
Сувар - «Сабантуй» акуна.**

**Шегъер - эгъли муькуь халкъар,
Къиле аваз жемиятар,
Шад яз, сад яз, рик1ин къастар,
Заз гъуьрмет, хатур акуна.
Сувар - «Сабантуй» акуна.**

**Я мугъман тир, шаир Фикрет,
Суварик хъун хъана къисмет.
Лезги жемиятди, гъелбет,
Кутур дем машгъур акуна.
Сувар - «Сабантуй» акуна!**

2009 Июнь.

УРУС ГЪАМАМ

*И гъамам, Челно-Вершина
райондин меркез Челно-Вершинада
яшамии жезвай, зи хтул Хидиров
Фуадан гъенел эцигнава.*

**Ц1ийи к1валер гъен галай,
Вилик ква кьур, – хъен гала.
Къаншарда чил, - ц1уд тир кам,
Аналла урус гъамам.**

**Уста, татар Гъафиза,
Галаз езне ва гада,
Тамамнава и к1валах,
Ийиз жедайвал дамах.**

**Даяз хандак1 я бине,
Пуд ч1иб хандак1длай вине,
Хъанва адан цал - пару,
Керпичрикай тир яру.**

**Ахпа цал – пару тирвал,
Гъамамдин ухшар гъирвал,
Нарат гъварар, авай гез,
Вегъенва жалгъайра жез.**

**Къакъанвални, там - текдиз,
Ц1уд жерге яз герекди,
Хкажна, хъанва тамам.
Гъварци цларни т1арам.**

**Канаб чакъулдив, ч1ун квай,
Жуфт туна ац1урнава,
Жалгъаярни, ферни гез,
Къай тефидайвал къенез.**

**Мегъуьн к1арас я рак1ар,
Къве цлак – куьлуь дак1ар.
К1евирнава ракъув къав,
Рак1ар винел ала рав.**

**Алай урус гиширар
Чка - чкадал сижифар,
Алк1урна, гуърчег тегьер,
Къецин акун, я иер...**

**Къен пад, «вагонка» - лугъур,
Ц1алц1ам къуларив кук1ур
Авуна, тадарак авай,
Пуд чкадиз пайнава.**

**Чкайриз чим гун патал,
Тук1уьрна ала юкъвал,
Муърхъ такъар гъуьлдан яз вич,
Ажайиб к1алубдин пич.**

**Куьрелди, чим, бугъ жезвай,
Талукъ шарт1арив къазвай,
Чан ийир циц1и, сагълам,
Ужагъ я урус гъамам.**

2009

ДИАНАДИН КЪУЛЕРАЛ ЗУН ГЪЕЙРАН Я

*Набережные Челны шегьерда
яшамш жезвай Мирзежанов
Физулидин хизанда ч1ехи жезвай,
Россиядин аялрин милли
къуьлерин фестивалрин лауреат
хъайи, Дианадиз бахизава.*

**К1уьд йисавай чи руша,
Вич зиринг лип1лип1 къушра,
Зун къадарсу шадарна.
Машаллагъ ваз, Диана,
Ви къуьлери зун гъейрана!**

**Шумудни са халкъдиз хас
Къуьл авун тайиндак1аз,
Алакьун я лап зурбаз.
Машаллагъ ваз, Диана,
Ви къуьлери зун гъейрана!**

**Алук1на милли партал,
Къуьлдамаз «Лезгинкадал»,
Алхишрив ац1анай зал.
Машаллагъ ваз, Диана,
Ви къуьлери зун гъейрана!**

**Ч1ехи, иер шегьерриз
Тухвана вун къуьлериз.
Ч1угуна вун лентериз...
Машаллагъ ваз, Диана,
Ви къуьлери зун гъейрана!**

**Ваз ганвай гъар са пишкеш
Акваз, кткана зак хвеш.
Лайхвилиз тушни бес!
Машаллагъ ваз, Диана,
Ви къуълери зун гъейрана!**

**Т1вар, ви, къакъанриз акъат
Жедайдал я зун ч1алахъ.
Агалкъунар хъурай вахъ.
Дамах ийида вал чна,
Куълерин устад, Диана!**

2009

САЛА

**К1валин патав
Салун чил.
Зунни ина -
Алаз гъил.**

**Къве сутни зур
Я майдан,
Чил ч1улав накъв
Я адан.**

**Цанва келем,
Афни, къламп1...
Зунни яд гуз,
Гваз шланк1.**

**Пакамахъ жез
Къеч1елда.
Нисин вядед
Эч1елда.**

**Жугъуни туш
Хуьре хъиз,
Игидад цацун
Жуьре хъиз.**

**Къуларикай я,
Яна шир.
Къакъанвални
Метр тир.**

**Сал я кван им
Шегърда,
Медени тир
Тегърда.**

**Авайла зун
Мугьманда,
Сал хъанай заз
Къарай са...**

МУГЪМАН ХЪФИЗВА

Тамам хъана алукъна вахт,
Рекъин къайгъу аквазва...
Зи уьмуърда имни са бахт
Хъиз къабулиз авазва.

Хцин к1вал я, асайишдин,
Вири ава, - заз я къулай.
Къариблукъда яшайишди
Кутазвач зи гуьгъуьлдик пай.

Са варз къван я мугъмандаваз,
Къве гъафте хъун тир зи къарар...
Хци лугъуз: ял ягъ жуваз,
Я дах, вуна гузвач «зарар»...

Ц1игелдин «т1ал» - галукъдалди,
Акълтдалди «ифин» - икрагъ,
Рик1 «чурч» хъана амукудалди,
Вахтунда хъфин, хъсан я, лагъ!

Куь багъривал, хуш майилар
Багъа я заз, гъисс ийизва...
Мугъмандиз хас талукъ шарт1ар
Ч1ур тийин, - мугъман хъфизва...

РЕКЪИН ФИКИРАР

къудар

**Мугъмандиз, сифте сефер,
Гъазур хъанваз хъсандиз,
Физва зун, яргъал, къариб,
Кефер патан маканриз.**

*** * * ***

**Зун вагъундин даклардик ква,
Вилив хуъз а къил.
Вахт акъатиз, мукъвал жезва
Чун физвай мензил.**

*** * * ***

**Са нукътладал атлум хъанва,
Къве вилин нине.
Атлум хъанвай чкадалла
Хиялрин бине.**

*** * * ***

**Къве тлуб цлвелек, пудни рекъвек,
Фикирик ква къил.
Залан къилиз са куъмек хъиз,
Гъача хъанва гъил.**

*** * * ***

**Яргъал рекъиз – рекъин юлдаш
Суюгъбет гвайди жен.
Вич бейхабар, гъаклан кламаш,
Кисайди тежен.**

* * * *

**Агакъна тайин мензилдиз,
Тушир заз таниш.
Гъиссна хъи за жув секиндиз,..
Ийизва агъмиш.**

* * * *

**Къаршиламишиз атайла хва,
Хуъзвай зи рекъер,
Алатна хъи, яргъал рекъин,
Инжиклувилер.**

II

**МУГЪМАНВИЛИЗ
КЪИБЛЕ ПАТАЗ**

БАКУДИЗ

Яргъалди тахъайла мугъман,
Лап рик1ивай жеда ц1игел.
Алатайла вахт, вад –ц1уд йисан,
Са кьил ч1угван...Къведа рик1ел.

Мад гъак1 хъанва, ава рекъе,
Мажалдивай вахт къакъудиз.
Ц1уд йис къван алатнава къе,
Зун тефена и Бакудиз!

Рекъин юлдаш кайвани зи, -
Чи сефердин мугъман багъа.
Теклифнава, - ц1игел я хьи,
Адан ч1ехи Набат ваха.

Фад агакъда, «къвезва», - хабар, -
Бул хъанва къе телефон – зенг.
Вил рекъеллаз, квахъна къарай,
Гъа зенгзава, яб жезва «денг».

- Гъинлай къвезва куьн авай машин?
- Сиязандив жезва агакъ.
- Са сятдилай, заз чиз, якъин
Шегъерда жед куьн авай улакъ...

Хабар къазва ат1а кьилляй,-
Рекъин мензил куьруь ийиз,
Виш жуьре хиял ракъуз рик1яй.
Агакъна к1анз саламатдиз.

**Бакудизни агакьна чун,
Къаршидиз атана гада...
Ацукъарна гьуърметдив чун,
Вичин машин гьална ада...**

К1ВАЛ!

**Чун к1вализ фин герек тир,
Амма, вири хизан – к1вал,
Гатун, гуьзел, мескен тир
Багъдиз фенвай, ягъиз ял.**

**Ят1ани к1вал акун патал,
Тухвана чун гадади.
Мадни, тайин авун патал,
К1валин адрес – чкани.**

**Къакъан, гуьрчег жугъунда
Тунва, такваз гъен – гъаят.
Гъакъикъатдиз лугъун за,
Хуп1 иер тир дарамат.**

**Куьгъне стилдин гиширар
Ц1ийи к1алубра тунваз,
Цлан стунрал ширесарар,
Гилан тир рак, дак1ар кваз.**

**Къецин патан ақунар,
Чи аямдив къадайвал,
Ч1агурна, эцигнавай.
Къуд гъава тир къакъанвал...**

НАРДАРАН БАГЪЛАР

*И багълар Аншерон зурак1
кбураматдал алай Нардаран
хуьруьн мулкунал ала.*

**Къванцин къаябар къумлухда,
Къумада «дагълар».
Къумлухда хуп1 къацу я,
Нарадаран багълар.**

**И къванцин къаябрилай
Т1имил агъада,
Эк1яй хъанва и багълар
Гъуьлуьн яхада.**

**Багълара къве гъавадин,
Ва секуьл к1валер
Эцигнава, гъарда вичиз,
Кутугай тегьер.**

**Я ван жедач, яни сес,
Ина я секин.
Амма гуьлуьк ква гъевес
Кьер гатаз вичин...**

**Гуьлуьн гъава, ракъин нур,
Чандиз жез кужум,
Гегьеншариз нефес – хур,
Циц1и жеда вун.**

**Куьрелди инаг чка я
Ял ягъиз пайгар...
Сагъибризни багъа я,
Нардаран багълар.**

НАРДАРАНДИН БАГЪЛАРИЗ РЕКЪЕ

*Нардаран Атишерон зурак1
къураматдал алай Бакудин
хуърерикай сад я.*

**Бакудай чун акъатна.
Акъатдамаз галатна:
Бул я шегъерда машин,
Гъалун хъанва лап четин.
Сад – муькуьдан гуьгъуьна, -
Хъана к1анда гуьнгуьна,
Ягъалмиш тахъана,
Гъалатдиз рехъ тагана,
Туьквена хъиз к1анда гъал,
Жедайвал мензил мукъвал...
Шегъердай и саягъ чун
Акъатна, хъанвай хшун.
Гъа ик1 чун гъатна рекъе,
Нардарандиз, яз сифте.**

БАЖАНАХДИН БАГЪ

Бажанахдин багъ эк1яй я,
Са т1имил кьерехда.
На лугьун гвеч1и шегьер я,
Гьуьлуьн кьерел, са.

Вад гектардин майдан я,
Вад дарамат квай.
Гьар дарамат са тав я,
Гьенни, багъ галай.

Ч1ехи багъдин кьамат я
Рик1из хуш, иер.
Гьар жуьре тарар ава,
Гьидай бул бегьер.

Чар гьавиз ава багъда,
Желб ийир вичел.
Яд, чарчардин саягъда,
Чк1из гур ванцелд.

Кьекьун патал рехъ - жигьир,
Тамам багъ тирвал
Туйк1уьрнава, секуьяр
Герек чкайрал.

Куьрелди ина кьулай я,
Рик1изни я хуш.
Багъдин к1алуб ч1агай я,-
Дарих чкани туш...

Талукъ я и багъ, к1валер,
Карчи инсандиз,
Пуд хцизни ва рушаз -
Ч1ехи хизандиз.

- Уьмуър патал кьилин шарт1,-
Зегьмет я, рик1 гваз
Згеч1на, авур крари тахт, -
Къимет гуда ваз!

Лугъуз, бажанахди, заз
Ийизва « дерди »...
Гьелбетда адан зегьметдал...
Зунни я рази.

НАБАТ ВАХ

Шумуд югъ тир вил рекъеллаз
Чи Набат вахан.

Хвешивилин хъвер сивеллаз,-
Вах къвезва мугъман...

Шумуд югъ тир, телефондай,
Къвезва лугъуз, ччав
Чук1урнава, Солмаз ваха,
Талгъуз къведай ч1ав.

Ингъе атана акъатнава,
Истеклу бажи,
Набат вахни амукънава...
Атунал рази.

Иер к1валер, -ширесар квай,
Гегъенш тир гъен, багъ...
Дарвал авач асайишдикай,
Вири я къулай.

Къекъвезва вах гъен тирвал,-
Хъун патал таниш.
Вири хъсан я, вири я иер,
Ийизва алхиш.

-Валлагъ, шарт1 туш, чаз вири хъун,
Вири я заз икрагъ...
Йисаралди багърид такун,
На гъик1 эхда, лагъ!..

**Лугъуз, Набат ваха, «дерди»
Ийизва вахаз,
Мугъманрин къайгъудава,
Кар – кеспидик кваз...**

ГЪУЪСЕЙИНАЗ

**Хвеши жеда, гзаф хвеши,
Кар – кеспини вилиз такваз,
Хала атайла мугьмандиз,
Халадин хтул Гъуъсейназ.**

**Гъеле хала агакъдалди,
Экъеч1ун патал къаршидиз,
Рекъе гъатда , галаз тади,
Худ гана багъа машиндиз.**

**Тайин чкадал агакъда ам,
Ст1уни геж тахъана хъиз,
Яргъал мензил атанавай,
Солмаз халадин «гъарайдиз».**

**- Вун къужахда ч1ехи хъайи,
Вирт хътин ширин бала я.
Атанвайди, ваз чизвани,
Истеклу Солмаз хала я!**

**- Чизва, чизва, – лугъуз хтул,
Кбуна халадин гъиликай,
Ацукъарда машинда,
Хъуьтуьл чкадал,патав гвай.**

**Атай яргъал мензилдикай
Суйгъбетриз, галатнаваз...
Часпар лугъур сефилдилай,
Икрагъ хъана, алатнавай...**

**Халани хтул ихтилатиз,
За шегъердиз килигиз...
Физва чун теклифнавай
Мугъман к1вализ илифиз.**

МУГЪМАНАР

**Гегьенш столдик, багъдин юкъвал,
Серин я, серин!
Столдин къерехдик мугъманар,
Къалин я, къалин!**

**Эвер тавур мугъманд саягъ,
Пайда хъана зун.
Бажанахни тушир «уягъ»,-
Зун мугъман атун.**

**- Гел, гел, ай бажанагъ,.. - лугъуз,
Къарагъна к1вацел,
Гъатна тадиз къужахра чун,
Хъвер алаз сивел.**

**- Шумуд йисар алатнава,
Чаз чун такуна,
Цигел хъана галатнава,
Буйур, ацукъа.**

**Къалурна чка патав,
Авуна гъуърмет,
Ц1йи хъхъана столдин тав,
Худ хъхъана суьгъбет...**

**Мугъманрал, лап рик1ивай,
Къару я, бажанах.
Межлис к1ани, суьгъбет к1ани
Халу я, бажанах.**

**Гегъенш столдик, багъдин юкъвал,
Серин я, серин!
Столдин къерехдик мугъманар
Къалин я, къалин...**

ХЪУХЪ ЧАЗ МУГЪМАН

**- Ай, бажанагъ, - лугъуз на заз
Куьниз атайла, сивеллаз хъвер,
Дуланажагъ, кеф – гьал жузаз,
Ширин гафар - мецел эзбер.**

**Яргъал – яргъал дуьшуьш жез чун:
Къуд – вад салай чун чаз акун,
Валлагъ, хъанва чаз хас къанун.
Ик1 яргъалвал жедани мегер?!**

**Вун Бакуда, зун Дербентда,
Яргъал мензил туш гьелбетда.
Авайбур туш чун гъурбатда,
Гьиссзавачт1а чна эгер.**

**Ваз къайгъуяр, заз дердияр,
Чалай аслу туш чи ихтияр.
Мад вучда къван, мажал йикъар
Жагъурна къведа, зун гъар сефер.**

**Дуьз я, ч1ехи дережа – гьал
Гва вав, вучда, авач мажал...
Яргъал хъуни мадни яргъал
Тавурай, чи шад тир рик1ер.**

**Ингье кье ваз мугъман – къунагъ
Ханва зун мад, – чан хъуй ви сагъ.
Садра къвани, я бажанах,
Хъухъ чаз мугъман са гъвеч1и тегьер.**

* * * *

Мугьман жеда, адет тирвал,
Пуд юкьуз. Амма,
Рази хьанач фад хьфинал, -
Мугьман я багья.

Кьве юкьуз чун мад амукъна...
Кьве югь алатна.
Мугьманвилини тем амукънач...
Мугьман галатна...

К1аниз амаз, ширин – ширин,
Тавуна энгел,
Рекье гьатна чун мензилдиз,
Техжервал цигел...

2008

МИЛА ВАХ

Халадин руш, – вах зи яран,
Хуп1 милайим къилихдин.
Мугъман хъунал тек къве йикъан,
Вакай за гъик1 чуьнуьхрин.

Кайванидиз куьниз атун
Патал ст1уни тади квач.
Архайиндиз куь к1вале хъун, -
Адлай к1ани зат1ни авач.

Мад гъа саягъ, архайиндиз,
Фейи чкаяр, са къадар
Тамамна, жуван к1вале хъиз,
Сутьгъбетрик ква, куьн вахар.

Езне гада, – халадин хва,
Къилди к1вале ацукъна,
Вилик к1ани т1уьн - хъунни ква,
Газет, журнал гъиликна.

Кайваниди гагъ - гагъ хабар
Къазва, - вуч герекзава?..
Вири ала, к1ани зат1ар,
Шкаятун герек авач.

Амма хиялри, рик1из дар,
Тухузва зун яргъариз,
Бажанахдихъ галаз тухвай,
Вахт - вядеяр карагриз.

**Къисмет хъайи куъруъ уьмуър
Тухвана ада лайихдиз.
Гележекдикай ийиз фикир,
Гъар са куънин къадир чиз...**

**Веледрикай къе рик1 динж хъун,
Мила, ви бахтунин гъунар я!
Хтулдал касдин т1вар эцигун,
Аманат, - ихтибар я!**

ПЕШЕ ГВА ВАВ ИХТИБАРДИН

*Жегьил, бажсарагъ авай
летчик Небиев Небидиз*

**Кеспидиз хас ч1агай партал,
Ала вал хуп1 серес яз.
Гьяфтедани тек кьве йикьвал,
Гьалтиз нупа, - герек яз.**

**Пеше гва вав ихтибардин:
Арш муьт1уьгъриз, кьакьанрай
Самолетар, гьар жуьредин,
Лув гуз таз алакьзавай.**

**Пайгардик кваз тадаракар,
Хкаж жез аста – аста.
Цавун тагьдлай ч1угваз ц1ар,
Виликди физ са кьатда.**

**Агакьариз саламатдиз,
Чарасуз, герек кьадар,
Яргьал, мукьвал уьлквейриз,
Сеферчияр, мад парар.**

**Гуьзчуьвализни жеда вун,
Пешедиз талукь крарал.
Герек ч1авуз рахазва вун,
Инглис, туьрк... ч1аларал.**

**Шумуд уьлкве, шумуд шегьер,
Аквазва ваз, такур чаз.
Дамахдачни вуна мегер,
Ахьтин пешед иес яз.**

**Жегьил я вун гележек авай,
Алакьунар члехи ви.
Чалахъ я зун, жеда кьакьан,
Дережеяр Неби ви!**

ДУСТ АКУНА

*Бакуда яшамии жезвай, зи
студент члаван дуст, Саидба
Мамедоваз бахизава*

**Зун, Хачмазда, ви багъридал
Гьалтна межлисда перишан.
Межлис тир ам рекъе твазвай
Эхиратдиз мукъва инсан...**

**Хабар къуна: - акуна мус...
- Къанниц1увад йис хъанва къе
Заз такуна куь стха, - зи дуст,
Ам акваз хъун ава хиве.**

**- Къанниц1увад йис хъанва къе,
Куьн - квез такваз, - я алапат!..
-Мукъвара зун гъатда рекъе,
Бакудиз, це заз малумат...**

**Телефон, адрес къачуна за.
Зун къвезвайди, гана хабар.
Хвешивилин эсер хъана,
Къарай квахъна, хана ахвар...**

**Тайин юкъуз, - тахъана геж,
Къаршиламишиз атана кас.
Вилера гъатна накъварин къеж,
Чна, такунин, къахчуна «къисас»...**

**Тавакъу – минет авунатан,
Зун хъун патал к1вализ илиф.
Вучда, атанвай мугъман я къван,
Мукъва – къилийрин авай теклиф...**

**Чун ацукънай кафеда багъдин, -
Къулай тир чаз ана гуьруьш.
Рик1ел хкана, жегъил чагъдин,
Вахтар чна, хъанвай уьтмуьш...**

**Яргъал фенай сугъбетар чи,
Хизанрикай, кеспийрикай,
Гележегда хъийидай чи,
Амай – кумай дердийрикай.**

**Уьмуьрди чаз мажал ганач,
Амма гагъ – гагъ жеда имкан.
Имкан – гуьруьш бада фенач,
Хуп1 рик1 шаддай кар хъана хъсан...**

2010

III

ТАДАЧ ЗА ЖУВ
ЦІИГЕЛ ЯЗ

КЦІАР КЪЕ ЗАЗ ХУШ АКУНА

**Кц1ар ватан - зи чан, зи рик1,
Хтанва зун, хъанваз гъарик1.
Ваз мугъман я, лугъун за гъик1.
Хабар къурт1а дустари ик1 :
- Кц1ара ваз вуш акуна?
-Кц1ар къе заз хуш акуна.**

**Дуъз я, хъфин хъанва четин,
Тушт1ан яргъал мензил рекъин,
Часпардини, алай къве чин,
Къалурзава «гъунар» вичин.
Заз адав гвай «къуш» акуна.
Амма Кц1ар хуш акуна.**

**Иер хъанва к1алуб адан, -
Акваз куъче, акваз майдан,
Аямдинди я к1валер къакъан,
Куъгъневални амач накъан.
Гъич къве йис къван туш такуна,
Кц1ар къе заз хуш акуна.**

**«Пачагъдин багъ» - я халис т1вар,
Тарар, ина, ама пайгар.
К1вачик хъайи хъипреп1 к1усар,
Къван туна мрамардиз ухшар,
Чиле гишир – аруш акуна.
Кц1ар къе заз хуш акуна.**

**Зун фена «Беневша» - вирел,
Адал ала сетка – регъел...
Патав, цийи багда гуьзел,
Ацукънавай гъилер къуьнел,
Заз гадани руш акуна.
Кц1ар къе заз хуш акуна.**

**«Къайи булах», женнет я лагъ!
Аниз тефин вич я гунагъ.
Имаратар, машаллагъ,
Эцигнава пагъ - пагъ - пагъ!.,
Мугъманрин алт1уш акуна.
Кц1ар къе заз хуш акуна.**

**Хъсан хъанва шегъердин гъал,
Амма рик1и ч1угуна т1ал:
Лайих гафар дидед ч1алал,
Акунач алай я цал, я к1вал...
Татугайвилин т1уш акуна,
Ят1ани Кц1ар хуш акуна.**

МАД РЕКЪЕВА КИРИГИЗ...

**Мад рекъева Киригиз,
Мад гъилера мехъерик.
Мад сейр ийиз, килигиз...
Мад мехъерин суьгъбетрик.**

**Мехъер я къван, жеда зун
Дадмишиз шурвани, шиш...
Сагълугъ лугъуз «шеда» зун,
Чарасуз хъвада къве виш.**

**Аста са къуъл ийида,
Теклифайт1а мугъмандиз.
Тавурт1а, хъел ийидач,
Сагъибни я жуванди.**

**Мехъер йикъар алудна,
Жеда жуван къайгъуда.
Къве гъил алаз далудал,
Къекъвез жеда ялгъузда.**

**Хкаж жеда зун хуъруьз,
«Куьгъне» лугъур т1вар алай,
Харап1айрик хк1уьриз
Жеда, сугъул ял галай.**

**Аквада чк1ай мягълеяр,
Талукъ хуъруьн сихилриз.
Зи аял ч1аван легъзеяр
Алахъда рик1ел хкиз.**

**Фида миск1индин пелел,
Цуквал къвазна килигиз
Жеда, халисан, гуьзел,
Дугунавай, Киригиз.**

**Ахпа фида «Купул цел»,
Нусрул дахдин чай хъвада,
Ихтилатна хъиз са гъвел,
Касдин гевил-гъал къада.**

**Амукъайт1а вахт - мажал,
Виринра зун къекъведа...
Гъиссда хуьре яна ял,
Шад яз к1вализ хкведа.**

МУРАД КЪИЛИЗ АКЪАТНА

**Ц1ийи мектеб мубаракрай,
Чи Киригрин баркаллу эл!
Герек, талукъ тадаракрай
Ац1анвай дарамат гуъзел!**

**Шумуд йис тир и чи мурад
Рик1е аваз, ийиз сабур.
Зунни, валлагъ, хъанва къе шад,
Ихътин иер мектеб акур!**

**Къве гъавадин мектеб я вич,
Гегъенш, гуърчег гъаят гала.
Желбни тийир кас тадач гъич, -
Шегъре рекъин къерехдалла.**

**Экуъ, михъи синифра тарс
Тухун патал шарт1ар къулай,
Шегъердин хътин жуъредиз хас
Акъажунрин зални гала.**

**Са куъруъ вахтунда, тамам
Куътягъна, вахкай ксарин,
Ч1угур зегъметдиз, гъар йикъан,
Гъелбетда, къвезва аферин.**

**Мектеб я им чи аямдин,
Нукъсан квачир са черекни.
К1елна к1анда лап хъсандиз,
Генг хъун патал гележекни!**

2010

ХУЪРУЪН ТАМАР

Стха Минатуллагъаз бахизава.

**И тикрин, к1амарин тамар,
Сува къван я абрун мензил,
Мегъуън, пипин, гийин... тарар,
Девлет, иервал я чилин.**

**И тамара ч1уру емиш
Тарар: чумал, ини, кицик...
Азаддак1аз жезва битмиш,
Тебиатдин гуъзчуъвилик.**

**Хуъруън мулкунал ала там.
Тамухъни гап1алар вичин.
Гап1алрикни гала тик, к1ам,
Т1варар ала чпел тайин:**

**«Араб к1ам», «Нвех авай к1ам»,
«Чирид к1ам», «Яргъи к1амун тик»,
«Уст1ардин ник1ин к1ам»,..
Ва мад т1варар ала гъа ик1.**

**Араб чуънуъх хъана тама...
Т1вар акъалт1на, - «Араб к1ам».
Уст1арди ник цана тама,
«Уст1ард ник1ин к1ам», хъана ам.**

**Са мус ят1ан нехвер цайи
К1амукай - «Нвех авай к1ам».
Арабадиз рехъ, Чириди,
Тухвай к1амал - «Чирид к1ам».**

**Гъар са т1варцихъ вакъиа ква,
Девиррикай гузвай хабар.
Къенин йикъал агакънавай,
Эбеди яз ала т1варар.**

**Вичин ихтиярда авай,
Талукъ гап1алрихъ гелкъвез,
Гатун зегъем, хъуьт1уьн аяз,
Кужумни жез, тама къекъвез.**

**Къадир аваз, къайгъу ч1угваз,
Иесивилелд хуьз гъар са тар,
Кеспидик ква, пак пеше яз,
Хуьруьз, к1вализ там я бакар...**

2010

ТУХАРНАЧ ЗУН ЦІГЕЛРИ

Уьмуьр физ яш хьанва заз.
Вахтар хквезва рик1ел зи.
Гьайифри «каш» ганва заз, -
Тухарнач зун ц1игелри.

Сифте к1елай йикъалай,
Яргъа хьанай мектебни,
Йиса, тек к1уьд вацралай,
Зун жедай тир к1вале чи.

Куьтягъайла мектеб за,
К1ел давамрун герек тир.
Чирун патал кеспи са,
Фенай ч1ехи шегьердиз.

Харж авуна а йикъар,
К1ел авунин зегьметдиз.
Фад алатна а йисар,
Жегьилвилини лезетдик.

Аскер тирла, гваз яракъ,
Зун паталди дидеди,
Ийиз хьанай фад суракъ,
Жагъурна свас – бикени.

Яргъал фенач субайвал,
Тадиз мехъер авунай.
Жегьил хизан гваз жуван
Шегьердихъ кам къачунай.

Гъа ик1 жегъил ч1авалай,
К1валикай зун «къакъатна».
Лайих уьмуьр тухудай
Шегъредал зун акъатна...

Гзаф йисар хъанва къе,
Яшамиш жез шегъерда.
Шегъерэгъли хъанва къе,
Агъилвилин тегъерда.

Амма са кар, уьмуьрда,
Зи багърияр, к1вални кваз,
Мажал, вахт акван тийиз,
Тухталд такун хъана заз...

Дидедин кап – тавазвал,
Камаллувал бубадин,
Хайи к1валин гъава - ял,
Т1иимил пай туш баладиз...

Багърияр рик1ел хквез, -
Килигзава суьретриз.
Гагъ – гагъ вилел нагъвни къвез,
Михъзава нагъв хелветдиз.

За авур гъалат акваз,
Чурчзава зун къагъарди.
Гъиссзава, зид тахсир я,
Пашманвал я амайди...

Ц1игелвили, геж хъайи,
Тухарнач, гана «жаза».
Тухк1уьриз техжез хъайи
Гъалат1ни я зи суза...

ЧИ ТУТУН ТАР

Элегия

Чи гъенела тутун тар,
Уьмуьр акур агьил хьиз.
Яшар хъанва са къадар,
Къуьзуьвилихъ майил физ.

Амма рик1ел алама,
Куьгъне хуьре, к1валин чи,
Вилик галай, чи багъда
Битмиш хъанвай тар тирди.

Эвич1дайла хуьр, к1вал чи,
Дугунин генг тир чилел,
Араба ац1ай пар хьиз,
Тарни хутахнай пучхел.

Дугуна ц1ийи к1валин
Вилик, гегъенш тир гъенел,
Чкани авуна тайин,
Кутунай а тар гуьзел.

Тутун таран мублагъвал
Булдиз жедай тутар тир.
Тутарни тутар тир гъа,
Барамадин к1азар хьиз!

Яц1у, фирягъ ва къакъан
Хилери вегъидай хъен.
Къудан къве пай къаз майдан,
Серинвилик жедай гъен.

**Мижедавайла тутар,
Гъазурдай тир дидеди,
Ч1ехи са гет1е ац1ай,
Вижевай мед – дуъшени.**

**Сериндик тутун таран,
Гатуз жедай тир «ц1ун к1вал»,
К1ват хъана вири хизан,
Чун жедай тир суфрадал...**

**Къулни алай тир анал
Гъазуриз къафун – хуърек.
Тук1уърай тахтад т1ак1ал,
Къаб – къужахни чаз герек.**

**Уъмуър виликди физвай,
Алатзавай йисар къвез.
Йисари йикъар гъизвай,
Вахтни, ч1авни вяде жез.**

**Аял вахтар алатиз,
Жегъил ч1аван яшни жез,
Чун уъмуърдив агатиз,
Бахтунихъ жедай къекъвез...**

**Чи шумудни са мехъер,
Тутун таран сериндик
Хъанай, чеб эвез тежер,
Жуъреба жуъре межлисни.**

**Гъелбетда, пашман йикъар
Галачиз физвач уъмуър,-
Къакъатирла багърияр,
Чи таразни хъанай чир...**

**Жуван уьмуьр лагъайт1а,
Жегъил ч1авуз таракай
Къакъатна, хъана яргъа,
Авачир хъиз зерре пай.**

**Къисметди, гъа ч1авалай,
Ст1уни инсаф тавуна,
Тек - бир тутар дадмишдай,
Закай мугъман авуна...**

**Ингъе нубатдин сефер
Хтанва зун мугъмандиз,
Гъенелла, пашман тегъер,
Килигиз тараз хъсандиз.**

**Вахтар хкъвезва рик1ел, -
Хъайи крар къарагъиз...
Гуьркемни ч1агай, гуьзел,
Амач тараз, тахъай хъиз.**

**Уьмуьр вахт я вилик фир,
Къуьзуь хъанва тутун тар.
Фейи девир рик1ел хкиз,
Тар ама чаз ядигар.**

2010

НИКАЙ ХУЪЗВА ЧУН СИМЕРИ САЛАМАТ

**Гъар гъилерала, рик1е гъатайла хайи хуър,
Къарувални мажал – вахт хъанваз уъзуър,
Хуъруьн къамат – ц1ийивилер ийиз чир,
Хъфизва зун, кас хъиз, хуъруьхъ дарих тир.
И сефер заз хуъре акуна аламат, -
Ц1ац1ун симер чун хуъзавай саламат.**

**А пата, къет1ен, часпар авун т1имил хъиз,
И патани, халкъ пай хъанвайди чиз – чиз,
Алахънава часпардиз зул жагъуриз,
Къарайдик ква симин тарчар ак1уриз.
Мягътел хъанай зун акваз и аламат,
Никай хуъзва чун симери саламат?**

**Къунва зулу чилер хуъруьн мулкунал, -
«Тапастик» ква вац1ни, къерни, багъни сал.
Хуъруьн са пай атанва хуп1 икрагъдал, -
Амач лугъуз чка хуъдай хебни мал.
Элди лугъузва акваз и аламат,
Никай хуъзва чун симери саламат?**

**Эхъ, часпардиз герек я чил, чка - къулп,..
Меслят тавун, - халкъ кваз такъун т1ушни хуп1!.
Аманат я бубайрин чил - хуъруьн мулк,
Ихтияр авач са касдизни ийир т1улк.
Суал гузва элди акваз аламат,
Никай хуъзва чун симери саламат?**

**Эхь, часпарар уьлкве патал герек я,
Ягыйрикай хуьн патал ам куьмек я,
Саламатвал патал мягькем дестек я.
Чилиз герек кьайгьу, кьадар – кьисмет я.
Халкь пайна часпар авун я алапат,
Никай хуьзва чун симери салапат?**

**Умуд рик1еваз яшамиш хьун са бахт я,
Гележекни чав гумазмай чи вахт я,
Адалатдиз икрамун чи панагь я,
Пачагь дегиш жез, - амуькьдайди тахт я!..
Аквадат1а чи элдиз шад алапат,-
Амач симер... халкь саналла салапат!**

И ЧИЛИХЪ ЗИ РИК1 КУДА

**Хур гайила къвазна шел,
Тух хъайила квахъна хъел.
Танг галай къеп1ин месел
Ахварна, лайлад ванцел.
Заз лайлади гъисс гана.
И чилихъ зи рик1 кана.**

**Исин сачах шал къуна,
Шутуна дидеди к1ула.
Къекъуърна ник1е, т1ула...
Чуълдин к1валахрик квайла.
Къекъвей к1вацел циг хъана.
И чилихъ зи рик1 кана.**

**Сифте къачур яргъал кам,
Кц1ара къван хъана ам,
Зи ирид йис тир тамам,
Савад патал тир къван ам.
Гъана к1ел, кхъин хъана.
И чилихъ зи рик1 кана.**

**Чиг ч1авуз кткай «синих», -
Чирвилерихъ тир къаних.
Чи меденият, тарих,
Чирун патал жез дарих,
Ктабарни къит1 хъана.
И чилихъ зи рик1 кана.**

**И чилин чилер такур,
Ийидайла за жагъур,
Хъанат1ан залан, - агъур,
Жигъирай къекъвей, какур.
Четин хъанач, тик хъана...
И чилихъ зи рик1 кана.**

**Шагдагъларин рехи къил,
Аран, Муъшкуър, Къулан чил,
Касрин т1вар гвай Каспи гъуъл,
Алпан – Лезгийрин несил,
Алай чи чил чир хъана.
И чилихъ зи рик1 кана.**

**Авайдаз чилин къадир,
Течиз тадач, ийиз чир
Дагъ, аран, убани, хуър...
Ватандин чилер я эхир?!
Амач къе заз сир хъана.
И чилихъ зи рик1 кана.**

**Авач хайи чилихъ тай,
Зи уьмуърдин я ам пай,
Ватан лугъур т1вар алай.
Тухдалд нефес, ял галай...
Чидач, уьмуър заз амай,
Гъикъван гуда, гъик1 гуда...
И чилихъ зи рик1 куда!**

1997 – 2005

ХУТУН ТАР

**Хутунда цуьк ахъайнава,
Хъанва дуьм лац1у.
Кьуд - вад къалай цуьквер к1вахьна,
Тар жеда къацу.**

**Гъида ада сифте емиш, -
Нукьт1аяр хьтин.
Варз алатда, жеда дегмиш,
Хутарни вичин.**

**Т1еам чпин уьк1уь – верци,
Туьт1уьнмаз гьеле,
Ц1аран яд къвез, к1анз – дак1анз,
Дад гьатда сиве.**

**Недайда неда, аламайди
Таралай ават,
Таран к1аник чка къуна,
Жеда чеб баят.**

**Амма хутун межедикай
Ийцизвай цуру,
Руб дарман я, са бязи
Азариз ч1уру.**

**Гъам хуьрекрин дадуниз
Цуру я чара...
Аламани чи суфрайрал
Руб кицай хап1а...**

**Хъийизмани цуруни руб,
Цийи аямда.
Авани кас, кутваз т1уб,
Т1еам аквар, са.**

**Гатфарин чиг легъзеда,
Цуькведава хутун.
Таран ч1агай сегънеда,
Хиялрик ква зун.**

ХЪРАН ПАЙ

**Агъ, чан диде, рик1еллама,
Хкведайла хъракай,
Фикир ийидай рекъе на,
Факай, са хъвехъ, гуникай.**

**Чандамаз хъран к1валин
Гъараратни, зегъем, ц1ай,
Сифте гьалтдайдаз гудай,
Таза факай, – хъран пай.**

**Гъар гъилер и кар акваз,
За дедиз ганай суал:
-Адет яни хуъзвай багъаз...
Бурж яни алай жувал?**

**- Таза фу, яванз, нуш я, хва,
Атир гъарнихъ чк1изва.
Аллагъдизни хуш я, хва,
За суваб кар ийизва...**

**Гагъ - гагъ, зи, гъар сеферда,
Шегъердай хуъруъз хтайла,
А гафар рик1ел хквезва,
Т1или фу суфрадал атайла.**

2005

ТІИЛИ ФУ

**Шегьердай хтанвай зун,
Мугьмандиз, стхадин к1вализ.
К1вале фан атир гьатнавай,
Хьракай хканвай ц1ийиз.**

**Столда ал алай суфрадал,
Кьилди - кьилди чка гуз,
Фар, кьадарда гьатдайвал,
Гьайнавай «нефес» кьачуз.**

**Т1или фан т1еам - дад кьат1уз,
Ц1аран яд атана сивиз.
Зани, факай, к1ус, к1ус ат1уз,
Нез эгеч1най явандиз...**

**Незвайла, темягь ийиз,
Тухвана зун хиялри. -
Кьарагьнай хьран к1вал чи,
Хьарни, галаз ялаврик.**

**Килиг садра, т1или фу
Чран патал зегьметдиз!
Шумуд жуьре алатар
Кьвезва адан герекдиз:**

**К1ар – к1валак1 ийиз акьал,
Ферч1индал ам жезва гьай.
Ц1апури гьиз т1илидал,
К1веди элкьуьриз пад чрай.**

**Яру чепедин сачуна,
Чразва ч1ерч1ерин ц1у.
Хьар лугьудай «кьапуна»
Гьазурзава т1или фу...**

**Квайла зун ик1 хиялрик,
Сивел алаз мили хьвер,
Стхад суса вилик зи,
Эцигнай ниси, дуьдгьвер...**

2005

СА ЦІІБ ЦІХЪ ВИ ЗА ДЕГИШДАЧ

**Я Киритрин купулд булах,
Гъар гъилера хъайла мугъман,
Валди за гъик1 тийин дамах:
Чандиз – сафа, купулд дарман!**

**Чешмед кбилел, къвазна цукал,
Ч1утхвардик чин, гъил чуьхуърла,
Къаткайла купулдин лата ,
Чандиз ажеб регъят жеда!**

**Ви целд ругур самовард чай
Хъвайла, валлагъ, жедач хъи тух.
Куьлегъ беден жеда ч1агай,
Жедач залан, жедач артух.**

**Зал, булахар, хъайи чкайра,
Гъалтна, сан жед къад – къанни вад...
Ви сафа гвай цин гъайбатдив,
Гекъиг тежез амукъна мад.**

**Гъалтайт1а зал мад булахар,-
Яд дадмиш тавуна тадач...
Виш ац1ай квар багъишайт1ан,
Са ц1иб цихъ ви за дегишдач!**

2010

ТАДАЧ ЗА ЖУВ ЦІГЕЛ ЯЗ

Гагь – гагь рик1и тади кьачуз,
Хайи ерийрихъ ялда.
Вахтуни заз мажал тагуз,
Зи кьилихдив кьалда.

Кьилих я кьван, векъи кьилих,
Рик1из тади, - гуж гузвай.
Икрам ийиз хайи чилиз,
Илгьам гвай хур – кьуж гузва.

Рекьер – хуьлер четин такваз,
Фидай чкаяр туп1алай
Ийиз, талукъ ва утанмаз
Часпар тийиз япалай.

Агакьда зун Кьулан вац1ал...
Гуьзетиз ракъун варариз.
Жеда закай ифей мангал,
Килигиз анин крариз.

Эляч1да зун хьанвай «яргъал»,
Сафа гвай чи ерийрал.
Секин жеда зи рик1ин т1ал,
Киригрин мел, межлисра.

Ватан – макан, зи бине - пун,
Жеда даим вине кьаз.
Герек ч1авуз хьфида зун,
Тадач за жув ц1игел яз!

КБИЛЕР

Мугьманда.....	2
-----------------------	----------

I. МУГЪМАНВИЛИЗ КЕФЕР ПАТАЗ

Рекъе ава зун.....	4
Калмыкрин чуъл.....	5
Зул атайла Самарадин чилерал.....	7
«Самара виляятдиз...».....	8
Челно – Вершина.....	9
Набережные Челныда ава лезгияр.....	11
Набережные Челны.....	13
Верхин тар.....	15
Зи сад лагъай хтул Алибубадиз.....	17
Цигелвилелди акур.....	19
Мугьман хъана къве гъилера.....	20
Челно вац1.....	22
Абрамован къарасу.....	24
«Сабантуй».....	26
Урус гъамам.....	28
Дианадин куълерал зун гъейран я.....	30
Сала.....	32
Мугьман хъфизва.....	34
Рекъе фикирар (къудар).....	35

II. МУГЪМАНВИЛИЗ КБИБЛЕ ПАТАЗ

Бакудиз.....	36
К1вал.....	40
Нардаран багълар.....	41
Нардаран багълариз рекъе.....	42
Бажанахдин багъ.....	43
Набат вах.....	45
Гъуьсейиназ.....	47

Мугьманар.....	49
Хьухь чаз мугьман.....	51
«Мугьман жеда адет тирвал...».....	52
Мила вах.....	53
Пеше гва вав ихтибардин.....	55
Дуст акуна.....	57

III. ХАЙИ ЕРИЙРИХЪ ЦІИГЕЛ ЯЗ

Кц1ар кье заз хуш акуна.....	60
Мад рекьева Киригиз.....	62
Мурад кьилиз акъатна.....	64
Хуьруьн тамар.....	65
Тухарнач зун ц1игелри.....	67
Чи тутун тар.....	69
Никай хуьзва чун симери саламат.....	72
И чилихъ зи рик1 кана.....	74
Хутун тар.....	76
Хьран пай.....	78
Т1или фу.....	79
Са ц1иб цихъ ви за дегишдач.....	81
Тадач за жув ц1игел яз.....	82

ФИКРЕТ ХИДИРОВ

МУГЪМАНДА

Редактор
Фехреддин Оружев

Компютердал к1ват1айди
Давид Абдурагъманов

Дизайн
Фарид Оружев

Корректор
Кристина Гъсанова